

REDACȚIA
Deák Ferencz-u. Nr 8

ABONAMENTUL

Austro-Ungaria:
pe 20 cor. pe 1/4
de an; pe 1/4 de an
pe 1 lună 2 cor.
Duminea pe an
4 coroane. —
în România și
în altă țară pe an:
40 franci.

scripse nu se napotază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:
Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisorile nefrancate nu se
primesc.

Anul IV.

Număr de Duminică

Nr. 49

Secuilor și Aradani.

Propunerea Secuilor din Trei-Scaune de a cere Dietei să desființeze naționalităților a venit Mercuri în discuția sfatului orașenesc din Arad. După-cum era de prevăzută, pătrunzându-se acestui oraș numit „Golgota Marilor” au primit și ei cu mare însușire propunerea Secuilor.

Aradul deci, care cu o sută de ani înainte de aceasta fusese mai mult sârbesc și nemțesc, a pășit în direcția orașelor cari pornesc o luptă împotriva naționalităților: aceea a nu ni-se recunoaște nici pe hărțile în lege ce nu se îndeplinește, că și celelalte drepturi pe cari le au Ungurii!

Cei cari au purtat cuvântul și au spus că arată că Ungurii ar fi năpăstuiți în țeara aceasta ear' naționalitățile s'ar desfășura în drepturi și belșug, au fost advocații, Müller Károly și Barabás Béla capii kossuthiștilor din Arad. Salacz Gyula, primarul, ca fost deputat la 1848—49 al lui Kossuth, n'a spus nici el să arate câtă nedreptate se face călcându-se în picioare legea naționalității, ci s'a arătat și el, cu un suflet și suflet, pătruns de aceleași sentimente căror a dat glas cei doi șovinști kossuthiști. S'a primit deci cu voturile ca Aradul să ceară și el Dietei schimbarea legii naționalităților, și comitetul municipal (orașenesc) să propună și altă propunere: să spună că deși ar fi de dorit să se schimbe multe în legea de naționalități, să lasă la chibzuința Dietei să facă cum crede că e bine.

Nu s'a găsit deci un singur Ungur în sfatul orașenesc care să aibă curajul să spună câtă neghiobie s'ar săvârși dacă opera marilor Deák și Eötvös s'ar îndrepta (!) după mintea cea slabă a Secuilor din Trei-Scaune. Nu, ci fiindcă a fost vorba de ceva ce lovește în naționalități, Ungurii s'au arătat toți o apă.

Una să fim deci și noi Români în a ne apăra de toate încercările ce se fac întru a se slăbi starea noastră politică.

Despre propunerea Secuilor va fi adică vorba și în adunarea comitatelor, încă în iarna aceasta. Să ne strângem deci rădăcinile și piept să dăm, bărbătește, tuturor valurilor dușmănoase nu numai neamului nostru, dar bunului mers al țării întregi. Și până aci au fost adică lupte destule de înverșunate între stăpânirea maghiară și între naționalități. Lupta nouă ce o pornesc

acum șovinștii unguri fiind numai ulei pe foc, firește că va mări încă dușmăniile, ceea-ce țării numai bine nu-i poate face.

Ear hotărârea adusă Mercuri în sfatul orașenesc al Aradului este o dovadă că concetățenii noștri singuri împing la luptă.

Nu ne este îngăduit să dăm îndărăt. Pretutinderi, în comitate, să ne ridicăm deci cu toate puterile noastre împotriva șovinștilor cari cred că țeara aceasta se poate cârmui după mintea slabă a Secuilor. În fața exaltațiunii kossuthiste să punem patriotismul nostru neprihănit!

Chestia fiumană. Primul ministru Széll, dorind să facă odată pace în Fiume, portul de mare aparținător Ungariei, față cu care brutalul Bánffy nu ajunsese la nici un rezultat, a chemat la o consfătuire pe conducătorul autonomiștilor din Fiume, pe dl Mayländer, căci s'a comis că nu se poate face ordine și liniște călcând în picioare drepturile și nesocotind puterea munitului partid din orașul de port. Dl Mayländer a fixat cererile fiumanilor în următoarele puncte: 1.) În ori ce chestie privitoare la Fiume, să aibă orașul vot consultativ; 2., Administrația să se întocmească în așa fel, ca drepturile autonome să nu fie atinse; 3., Limba în administrație să fie cea italiană; 4., Inspectorul școlar regesc să nu aibă nici un amestec direct, ci numai prin intermediul guvernatorului; 5., Delictele de presă să nu mai fie judecate de curtea cu jurați din Budapesta ci printr'o curte alipită de tribunalul din Fiume.

Organele semificioase vestesc, că dl Széll numai s'a consultat cu dl Mayländer, ear șovinștele extreme sbează, că „idea” earășt e în pericol!

Reichstagul și Buri. În ședința dela 11 Decembrie a mare-lui sfat împărătesc din Berlin, *Bebel* a atacat cu înverșunare guvernul Germaniei, pentru-că împăratul n'a primit pe *Krüger*. Ear în ședința dela 12 deputatul *Hasse*, cel care a dus lui *Krüger* adresa de simpatie, d'asemeni și-a exprimat regretul, că presidentul unui popor erou, de sânge german, n'a fost primit de împăratul.

Amendurora li-a răspuns cancelarul *Bülow* spunând că, dacă împăratul n'a primit pe *Krüger*, este pentru-că așa cer interesele țării. Declară, că Englitera nici nu s'a rugat, și nici n'a propus ca Germania să se poarte așa ori altfel față de războiul buro-anglez. Împăratul nu se conduce de considerații de rudenii, ci numai de marile interese ale țării.

Votul universal. Clubul independenștilor și 48-iștilor din Budapesta a înaintat Dietei o adresă, prin care

cere votul universal. Fiecare cetățean, care a implinit 24 ani, să aibă dreptul de alegere! În aceeași adresă se cer măsurii ca pe viitor să fie cu neputință falsificarea listei electorale, precum și ca alegătorii să se poată folosi în toată libertatea de dreptul lor electoral.

Situația în România. În Camera și Senat cele două partide au și început lupta. Discuția la răspunsul ce se dă în jurul răspunsului la mesagiul regal oferă prilej partidelor să-și măsoare puterile. În Camera deputatul guvernamental *Iliescu* a atacat aspru pe dl Carp prim-ministru, învinuindu-l cu deosebire pentru-că a pușcat țărani resculați împotriva unei legi (taxa pe țică) rău chibzuită. *Dobrescu*, nainte vreme tot guvernamental, d'asemeni s'a ridicat împotriva guvernului, acuzându-l între altele că nu știe cum să resolve afacerile financiare grave cari apasă asupra țării.

Discuția cea mai însemnată se așteaptă însă la Senat, unde va lua cuvântul și dl *D. Sturdza*, șeful partidului național-liberal, ales Sâmbăta trecută senator din partea mehedinteștilor fără să fi avut măcar contra-candidat. Șeful partidului liberal va ataca guvernul nu numai pe chestia împușcării și schingiuirii țărănilor, dar și pe chestia că guvernul vrea să arendeze străinilor locurile petrolifere ale țării precum să vîndă și partea din acțiunile statului are la Banca Națională. Mai ales pe această din urmă chestie, liberalii se pregătesc de luptă mare împotriva guvernului conservator.

SĂ O AUZIM ȘI NOI!

Dacă pe un popor ridicat atât de sus, ca de pildă națiunea engleză, această stăpână nu numai a mărilor și a depărtărilor, ci și în mare parte a continentelor (terilor de pe uscat), l'am vedea oare-cum pașându, plutind în loc ca vulturul sus, fără a tinde să se înalțe și mai sus, — chiar și atunci noi trebuie să dorim și să nisuiim din toate puterile, a ne întări și noi aripile, ca să ne ridice spre înălțimile unde vedem pe puternicul vultur.

E atât de întărită națiunea engleză, încât chiar și în cazul războiului cu Buri, unde a fost crudă și nedreaptă și toți sunt în inimile lor contra ei, nimenea nu cotează să păsească împotriva ei, ci mai bine o lasă să-și facă războiul până în capăt.

Și prin ce s'a făcut așa puternică? Prin muncă uriașă și isteasă pe terenul economic, comercial și industrial. Munca aceasta i-a adus bogății mari, și cu bogățiile și-a întărit tot organismul său nu numai material, ci și spiritual, și s'a avântat la înălțimile vulturului.

Dacă, repet, pe un popor ca Englezii i-am vedea plutind pe loc, fără a tinde mai în sus, noi ar trebui să ne încordăm toate puterile, ca să ne ridicăm și noi spre înălțimile lui, — dar când vedem noi și pe acest popor făcând cele mai mari sfurtări ca să se ridice și mai sus, tot mai sus, să dea capu în nori, și tot mai sus să meargă, — ce va trebui să zicem? Și ce va trebui să facem? De vrem să nu ne vedem perduți prin gropile neluate în samă ale pământului, și să sboare peste noi

toate cioarele de popoare, — apoi mai mult ca ori-și-când datorii suntem cu toții a munci în toată sudoarea feței noastre, pe terenele economice toate, ca să prindem puteri, ca singuratici, ca societăți, ca biserici, ca națiune, căci având temeiul material de lipsă, în scurt vedem-vom strălucind și pe plaiurile noastre turnurile luminoase ale templelor înălțării în toate și sburând în giurul lor și tot mai aproape de ele îngerul libertății depline!

Gândurile astea și simțămintele astea le trezi în noi cetirea vorbirii, pe care un ministru englez, lordul Rosebery, le-a rostit de curând în una din marile adunări ce a ținut într'un oraș englez, și în care făcând o privire asupra împregiurării în cari trăiau popoarele acum 50 de ani, și în cari trăiesc azi, a zis următoarele:

„Înainte cu 50 de ani, lumea privia încă liniștită cum, Englezii descoperi țări necultivate și se instăpânesc asupra lor. Pe atunci popoarele ce-lalte ne luau pe oul pe Englezi chiar în ris pentru străduința mare, cu care lucram ca neguțători în toate părțile!

„Azi însă, pentru fie-care petec de pământ, care nu e însemnat pe mapă că de cine se ține, se naște întrecere și luptă între popoare, care să-l stăpânească, azi fie-care națiune voiește să fie o națiune comercială, de neguțători (cum până aci erau numai Englezii).

„Englezii cari aveau prin vremuri „monopol“ (adece dreptul de a fi singuri neguțători, drept dat lor de ce-lalte popoare prin faptul că lor le părea lucru netrebnic să se ocupe cu negoțul), azi acei Englezi trebuie să ducă lupte grele pentru a-și susține viața și înălțimea (căci îi îmbulzesc cei-ce ca ieri rîdeau de ei).

„Veacul al 20-lea, în care intrăm, va fi veacul unei lupte de întrecere întefite și crunte, deși poate mai mult cu armele pacifice ale hărniciei, decât cu ale războiului.

„Națiunea engleză dară, trebuie să-și agerească cu atât mai virtos duhul său comercial (neguțătoresc), și anume atât singuratici ei membri, cât, și bărbații ei conducători, chiar bărbații ei de stat.“

Așa vorbește prevăzătorul bărbat de stat englez. El prevede duhul timpurilor viitoare, și strigă poporului său: Eată ce te așteaptă, pregătește-te de pe acum, ca acele timpuri să nu te aștepte cu arme slabe, ci cu unele agere, oțelite în mână!

Noi, biet popor mic și nu cu aripi de vultur, ci abia de pui ce se deprinde a zbura și ear cade pe pământ, ce zicem? ce facem? Cum ne pregătim a întâmpina greutățile zilei de mâne? Cam slăbuț, cam slăbuț!

De aceea, auzind și noi cuvintele înțelepților vremilor, să le punem în calendarul de lucru al nostru pentru zilele ce urmează, și un scop înalt să fie nouă tuturor scopul: de-a ne întări în cele economice: în plugărie cu economia ei de vite, în negoț, în meserii, în industrie. Copiii noștri buni să-și dăm și la școli de acestea, economice-industriale, ca devenind muncitori harnici, să adune avere ca singuratici și prin ea avere națională, ca întărite având mâne mai tare bazele noastre materiale, să putem mai repede zbura și noi spre țintele ideale: culturale, politice și de tot felul!

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Serbarea universității din Cernăuți.

În 2 Decembrie st. n. (19 Noembrie v.), Universitatea din Cernăuți a serbat, cu o solemnitate, 25 de ani împliniți dela înființarea sa.

La această serbare au fost invitate și universitățile cu academiile din monarhi și din statele vecine. Împreună cu reprezentanții Academiei de științe din Viena și ai tuturor universităților din Austria, au luat parte și delegații Academiei Române și ai Universității din Capitală. Academia a delegat pe secretarul său general d-l D. Sturdza, iar Universitatea pe d-l prof. D. Onciul.

Primirea făcută delegațiilor noștri a fost una din cele mai cordiale și mai distinse. La gara din Cernăuți au venit întru întâmpinare Rectorul Universității cu mai mulți profesori universitari, consulul României, președintele cu comitetul „Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina”, societatea „Junimea” a studenților universitari români și alte asociațiuni universitare, cum și mai multe persoane de distincție din societatea românească din localitate. După alocuțiunile de bunăvenire din partea diferiților reprezentanți, rostite la adresa d-lui Sturdza, care a răspuns mulțumind, d-l Sturdza a fost condus de Rectorul Universității, iar d-l Onciul de un profesor universitar, la domiciliu.

Îndată după sosire, dl Sturdza a luat parte la dineul dat la Mitropolie în ajunul serbării, pentru care primise la sosire o invitațiune specială, iar d-l Onciul la întrunirea de cunoștință a profesorilor și delegațiilor, ținută în Hotelul Central.

Serbarea din 2 Decembrie a început cu serviciul divin, celebrat la orele 9-10 a. m. în biserică romano-catolică de reverendisimul canonic Schmed, și la orele 10-11 în biserică ortodoxă dela Mitropolie, unde a celebrat P. S. Episcop Vladimir de Repta cu numeroasă asistență, fiind față Exc. Sa ministrul cultelor și instrucțiunii, Dr. de Hartel, Exc. Sa presidentul țării baron Bourguignon, Exc. Sa mareșalul țării Ioan Lupul, rectorul Universității, cu profesori și delegați, consulii Rusiei și României, reprezentanții diferitelor autorități și corporațiuni și un numeros public.

Festivitatea universitară s'a ținut în splendida și spațioasă sală sinodală a Mitropoliei, dela orele 11 până la 1 și jum. după amiază. După cuvântarea festivă a Rectorului, a urmat discursul magistral al ministrului cultelor și instrucțiunii, (fost profesor la Universitatea din Viena). Apoi s'a dat cuvântul mai întâi delegatului Academiei Române. Cu cunoscuta erudiție, d-l Sturdza, pe lângă salutarea și urările aduse, a desăfurat în alesul său discurs, ținut în limba germană, universalitatea culturii germane și importanța Universității Bucovinei din acest punct de vedere; apoi a dat cetire adresei Academiei Române, pe care a prezentat-o împreună cu publicațiunea: „Charles I-er Roi de Roumanie”.

A urmat delegatul Academiei din Viena, Dr. de Inama-Sternegg, care mai ales a ținut să accentueze caracterul german al Universității din Cernăuți, cu oare care neconsiderare, că Facultatea de Teologie este mai mult românească și că aproape jumătate din studenții universității sunt Români.

După aceasta a vorbit delegatul Universității din București, d-l profesor Onciul, al cărui discurs în limba germană și română, cu relevarea trecutului istoric al țării, a produs cea mai vie mulțumire la frații Bucovineni. Apoi au urmat discursurile celorlalți delegați, în ordine de vechime a universităților: Praga, Viena, Cracovia, Graz, Innsbruck, Lemberg, școala tehnică superioară din Biliun, și comunicarea telegramelor de felicitare dela mai multe universități și academii străine. Cu proclamarea doctorilor de onoare, creați cu ocazia jubileului, și cu un discurs final al Rectorului, s'a încheiat frumoasa festivitate din sala sinodală a Mitropoliei.

La orele 2 a fost prânz festiv, dat de colegiul profesorilor Universității, în sala clubului militar. Între cuvântările ținute aici, a fost primit cu deosebită căldură și în vii aplauze cuvântul d-lui Sturdza, ca răspuns la frumosul toast al d-lui Dr. Voitschi, profesor la facultatea de Teologie, purtat în onoarea delegațiilor. D-l Sturdza arătând cum înțelege d sa ca Român caracterul german al Universității, accentuat la această serbare și relevând amica ce trebuie să unească popoarele ambelor monarhii amice, a închinat pentru Universitate, atât de importantă din acest punct de vedere.

Serbarea s'a încheiat cu un rout, dat seara la Președintele țării, baronul Bourguignon, la palatul guvernului țării, la care au luat parte vr'o 300 de invitați, între cari și doi săteni români în portul lor național. („Constituțional”).

Către cititorii noștri.

În curând se încheie anul și mulți dintre abonații noștri nu și-au plătit încă ce dădălesc. Îi rugăm pe toți să bine-voiască a și achita cât mai repede abonamentul, alt-fel li se va sista trimiterea foii.

Redacția și Administrația.

Din Dietă.

În ședința de ieri, 13 I. c. n., s'a început în fond desbaterea asupra proiectului indemnității, adică cererea cheltuelilor pentru țeară pe cele dintâi trei luni ale anului viitor.

La desbatere au luat parte: din partea Kossuthiștilor deputatul Meskó László, iar din partidul popular catolic contele Zichy Aladár și Molnár János. Toți au vorbit în contra proiectului și au învinuit cu asprime guvernul pentru felul cum acesta chivernisește averea statului.

După pauză a vorbit deputatul Ugron Gábor. În lungă sa vorbire, deputatul secuiu a fost mult aplaudat de partizanii săi pentru verba, cu care a combătut și osândit gospodăria guvernului.

Tuturor oratorilor li-a răspuns, în aceeași ședință, ministrul-președinte Széll, apărând proiectul în aplausele guvernamentalilor, și proiectul a fost primit de majoritate pentru desbaterea lui în special, ceea-ce va urma în ședința proxima.

Furia „trocarilor”...

Furia „trocarilor” s'a descărcat cu toată puterea împotriva d-lui Onișiu, directorul liceului român din Brașov.

Ecă, într'adever, ce ni-se scrie din Brașov:

Luni seara delegațiunile școlare au ținut o ședință extraordinară pentru a se rosti în afacerea demisionării directorului Onișiu. Dl Voina, care-i paște Sămbetele — cum zice Saftu — deja de mult d-lui Onișiu și-a ajuus scopul: propunerea Eforiei ca dl Onișiu să fie suspendat din post și lipsit de beneficiile sale directorale, iar pe d'asupra să se mai ceară consistoriului a porni cercetare disciplinară contra d-lui Onișiu, pentru-că ar fi ofensat pe onorații Voina, Vlaicu, Saftu etc. în actul ce a înaintat consistoriului, a fost primită de delegațiuni.

Dintre membri mai mulți inși au lipsit, 2 au votat contra, iar 6 s'au abținut dela votare.

Ne place încă a crede, că consistoriul arhiepiscopal va nimici această hotărâre monstruoasă.

Ei între ei.

S'au luat de pâr, cum s'ar zice, Bartha Miklós și cu Bányi Dező, și așa frumos ce se tratează unul pe altul!

Le punem față în față spusese. Despre ex-caporalul de panduri, cătă ce spune „Magyarország”:

„Când banffyștii au pornit goana în contra ugroniștilor aceea eminentă comisie a (incompatibilității (!)) a ținut o adevărată incursiune, a răscolit cărți de vizită, corespondențe, acte secrete și nescrete, din Viena, din Budapesta, de pretutindenea, a luat în cercetare ori ce fleac de hotărâre. A citat și a înterogiat pe toată lumea, și ori ce „spiu” funcționar ca delator”...

La rândul său „Magyar Szó”, astfel ne presintă Bartha:

„Dl Bartha Miklós, compatibilul patriot, eardși și eardși a urlat una în încurcădă (din parlament) cu întrebarea „cu cât a cumpărat Légrady g. adina Palatin (Nádor)? Noi nu știm cu cât a cumpărat-o, dar știm că a cumpărat-o atunci când încă nu era deputat. Dar putem să punem dl Bartha Miklós în contra întrebării. — Dl Bartha Miklós, între altele, în două rânduri a lăsat ca stilul său de soldat prost să fie mâncat de rugină. Odată a fost, când a câștigat pentru „Regeli Ujság”, a cărui prim redactor în direcție bănyfistă strălucit plătit fiind, a câștigat, dela guvern aceea subvenție, pe care și astăzi o au unele ziare semi-oficioase”...

Ce frumos spectacol, să vezi pe caporal și „pe soldatul prost”, făcând socoteala — profunzului!... Mai cu seamă când sunt fete politice, — neaș maghiare.

Situația în China.

Cu sosirea iernii au mai încetat luptele în țeara peilor galbene, dar în același timp starea lucrurilor și relațiile dintre puteri încep să fie desul de îngrijitoare. Din Tiencin se comunică ziarului „Peterburgskaia Vedomosti”, că țările cucerite de armata ruscă vor să încheie pace, dar puterile aliate împiedecă pe Li Hung-Ciang de a începe tratările. Waldeseer asuprește pe poporul chinez, încât acela a început eardși să se miște amenințător la Hanceu. Lunile Decembrie și Ianuarie vor aduce mari surprinderi. Chinezii visează ca înainte de anul nou săucidă pe toți străinii.

Din străinătate.

Noul ministru bulgar.

Am anunțat deja, că din incidentul conflictului român bulgar, ca cea mai de căpetenie cauză, fostul guvern bulgar a demisionat, și că un nou guvern s'a constituit, sub presidenția dlui Ivanciov. Este sigur că Sotrania va fi disolvată și se vor face noul alegeri.

Guvernul actual nu presintă de loc garanții de seriozitate, și nici nu e de așteptat ca să îndrumeze politica bulgărească în sens european; și cu drept cuvânt poate fi socotit de provisoriu, guvern de tranziție.

Atât dl Ivanciov cât și o parte considerabilă dintre actualii ministri sunt cunoscuți ca aderenți ai sarafostismului, așa că nu este nădejde ca ei să poată duce cu bine căma, ci vor servi numai ca intermediu, pentru ca după alegeri guvernul să ajungă în mâni serioase și mai demne, fără ca Bulgaria să fie zguduită de rebeliuni electorale-sarafostiste.

Alegerile din Bucovina.

La 12 Decembrie s'a dat întâia luptă între Românii rămași credincioși partidului național și între oamenii guvernului. În urma nemi pomenitelor fărădelegi ce au săvârșit guvernamentalii candidatul naționalist, bravul Dr. G. Popovici a căzut, nefițiind decât 181 voturi împotriva a 451 voturi date Românului renegat D. Isopeșcul.

Cruzimele resboaielor.

De când Englezii au reușit să se instăpânească asupra orașelor din Olanda și Transvaal, puțin se mai aude despre resboiul d'acolo. Și din știrile câte sosesc însă, pe furie, căci generalul englez Kitschener are și telega-

ful și posta în mână, se vede că cruzimi ne mai pomenite se săvârșesc așa că în parlamentul englez un deputat irlandez a fost îndemnat să arunce în fața Englezilor cele mai grozavi învinuiri fără ca guvernul să fi putut răspunde cu demnitate.

Din însuși arătările ministrului englez se constată, că în luna Noembrie au căzut morți pe câmpul de luptă 160 soldați englezi, au fost răniți 3579 iar acasă au fost trimiși fiind bolnavi 2471 soldați.

Perdere engleză întreagă este de altfel după cum urmează:

Până la 1 Decembrie din cele 267.211 soldați trimiși în Africa au murit în lupte 3018; răniți au fost 13.886, au murit de rănilor primite 7786, în spitalele din Africa zac 11.327 s'au întors în Angliera bolnavi 35.542 soldați. O pierdere deci de 72.165 soldați, aproape a treia parte din cei au fost trimiși să lupte.

Iar cum se petrece resboiul acesta, o spune un gardist englez, scrisoarea la Londra:

„Facem marș într'una, până când eu pe picioare. Cine nu poate merge mai departe, este lăsat, fără nici o milă, în măginea drumului. În apropiere de Bloemfontaine un caporal din gardă abra se mătăra pe lângă mine. „Nu mai pot”, îmi zice. „Știi însă ce te așteaptă, dacă nu vii”, îmi zice și l'am îndemnat să-mi dea să-l țin eu pușca iar el să se rezime de mine. A venit, cât a mai putut, în cele urmă a căzut însă. Un oficer de gardă văzându-l, i-a zis să se scoale. I-a răspuns că nu mai poate. „Ei bine, rămâi și eu atunci”, l'a înfruntat oficerul. Au rămas alți, tot așa, morți de oboseală în drum. Poate câte-va zile i-au găsit cu orbite ochilor goală; păsările răpitoare li-au scârțâit în ochii.”

Iar un oficer din statul major al lui French scrie:

„Și eu am crezut că s'a isprăvit cu resboiul. Dar nu! așa. Suntem în urma lui Smuth, l'am luat la goană și-i cuprind de șeese tunuri ce a cucerit dela noi. Luptele cele mai cumplite se petrec dela ocuparea Pretoriei. D'atunci suntem tot în marș grele, luptând împotriva dușmanului care ni se arată la fle-care poteză, dar nicănu l' putem învinge în luptă decisivă. Rădăm apoi foame cu silele, căci proviziunea ni-o răpesc Burii; vremea eardși nu se poate mai rea pentru noi, neobișnuiți cu clima asta, iar Burilor nici că li pasă.”

„Westminster Gazette” scrie, în privitor la grozăveniile acestor lupte:

„Intocmai ca înainte cu un an, o trupă de a Burilor jefue un sat din apropiere Ladysmithului, plin de soldați și tunuri engleze. Alte două trupe, mai tari încă, s'au pânec fără nici o supărare, valsea Tugela. La Washbank Burii amenință calea ferată Dundee Elandslagte (unde s'au dat primele lupte). În jurul Pretoriei generalul Paget a resboiește de șeese zile cu Viljoene, pe care nu l' poate bate și se mulțumește cu mal cu aceea, că poate apăra capitala Transvaalului ca nu cumva Burii să pună eardși mâna pe ea. La Kimberley comandantul orașului dă poruncă să nu iasă oamenii din oraș, căci nu cheazăște pentru viața nimărui. Iar batjocura cea mai mare liniile Tabanehu — Ladybrand și Welness-Betulia sunt în mâna Burilor. De Westergata a năvăli în Capland, să ne reconduc țeara în cap și să și recruteze oameni, iar trupele noastre nu mai pot sta pe picioare, sunt stinse de oboseală. Pe șefii dușmanilor i-am proclamat bandiți și astfel nu se rămâne de cât o politică de nimicire, și omorim adică unul câte unul pe toți Burii, ea țeara lor s-o prefacem pustietate, după cum pare că i-s'a dat poruncă lui Kitschener.”

Caserta, adjutantul presidentului Steyn din Olanda a sosit de altfel la Marabata, pentru a aduce o scrisoare lui Krüger, care acum e în Olanda. Primind pe un ziarist, Caserta a zis: „Burii nici-odată n'au fost mai bine organizați pentru a duce înainte lupta de apărare. Capitala Orangei este la Fouriesburg și toate merg ca și când nici n'am ști despre Englezi. Ceea ce fac Englezii, este îngrozitor, dar Burii luptă cu atât mai mare înverzănare.”

Ecă cum se poartă un resboiul chiar și între două popoare culte.

Au pe limbă, nu au și la inimă!

După aerul ce 'și-l dau, mic și în jos și în sus, după îngâmfa-cu care se rostesc și se scriu ca acestea: „fiecare om din țară țeară mănâncă pâine maghiară, și aer maghiar și e spriginit de Dumnezeu maghiar!” sau: „In Ungaria chestie de naționalități nu există — ar trebui să te dai legat, că această țeară altă tipenie de om, decât de Maghiari, nu se află, sau că puțin scriitorii și vorbitorii unguri cred neclintii aceasta.

Dar' când vezi, cum tresar atât de des, ca spăriați, mai în Dieta țării deputați, mai în marile relații de coștașii redactori, și încep a striga zăpăciți, că în părțile de Resării ale țării în frumosul Ardeal, e primejdie, primejdie mare! și încep a se gâlcevi paserile în gard în ajun de furtună a ferbe sfātuindu-se că ce să facă pentru sugrumarea primejdiei, — vezi că curajul ce 'și-l fac când demă și scriu că: „In Ungaria nu există chestie de naționalități!” și că toate sunt maghiare, e numai veșnicul curajiu, ce și-l face cu gura zăpăciți din poveste, pe când în suflet se cutură frica.

Incredințați despre viitorul nostru simțindu-ne puterea de viață, care poate fi stinsă cu vorbe și cu cerceala, noi Românii de câți-va ani stăm liniștiți, pregătind lucrurile pentru reînnoie la timpul potrivit de noi măreață a anilor trecuți, și dacă stăm liniștiți, dușmanii noștri ar începe să ne lase în pace, și să dea și mai gros: azi mișcare și chestie de naționalități în Ungaria nu mai există!

Dar' în loc de asta, să vezi ce curioasă și interesantă dau asupra noastră Dieta țării, adunarea, al cărei glas se aude peste țeara întreagă și peste țările ei în afară.

Nu mai zilele trecute un deputat, mare ungur, ca toți deputații Dietei din Pesta, și-a aruncat ear' privirile spre Ardeal și spre granițele răsăritene ale Ungariei, locuite de potop de Români, și vederea mulțimei de Români dându-și florii, a cerut Dietei să ia unele măsuri de strivire a acestora, și să se luăm la ștergerea legii de naționalități, care mai dă ceva rău de drepturi și nemaghiarilor.

Răspunsul ce i-l'a dat însă întâiul ministru Széll, este o interesantă și curioasă de perdea de peste sufletul politicianilor unguri voinicoși.

Se știe că, de câte-ori le aruncăm noi Românii vorbe aspre pentru încredințele nesfârșite de a ne maghiariza cu puterea, Ungurii ne răspund răspunzându-ne pe Germania, și că nici ea nu e mai bună, ba chiar mai strâșnică cu nenorocii Poloni ce au căzut sub stăpânire după împărțirea Poloniei. Și toți își spun, că ce acolo cu cale, e și aici, ce e acolo puțință, va fi și aici!

În zadar le spunem noi, că nu se poate, că altceva e în Germania și altceva e la noi, că acolo stau în

față peste 50 de milioane de Nemți cu 2 milioane și jum. Poloni, dar' aici stau în față 7 milioane de Maghiari cu 9—10 milioane de nemaghiari, și dacă 52 milioane de Nemți nu pot înghiți 2 milioane de Poloni, cu atât mai virtos nu vor pute înghiți 7 milioane de Unguri pe 10 mil. de neunguri. Ei răspund în cor: „Ba da, se poate, se prea poate, veți vedea voi, vă vom arăta noi!”

Ministrul președinte Széll, care se deosebește de înaintașii săi prin aceea, că mai strânge câte-odată frânele prea desfrenate ale șovinismului și nebuniei naționale a fraților săi, l'a smucit și aici de frâu pe deputatul ce cerea unele măsuri de strivire a Romanilor, și pe cei-ce ca el gândesc și vorbesc, răspunzându-i:

„Cu legea asta de naționalități am trăit până acum, vom duce-o cu ea și de aci încolo, numai s'o aplicăm cu hotărîre, cu minte și cu prevedere.

„Nici pilda Germaniei cum a purces ea față de Poloni, nu ne poate sluji de îndreptar! Komjathy (deputatul) nu știe bine cum stau lucrurile în privința asta. Așezarea Posenului locuit de Poloni, e cu totul alta decât a noastră, și stările de acolo nu se pot asemăna cu cele dela noi!”

Prin partea întâie a răspunsului său, ministrul-președinte Széll a dat peste nas Sécuiilor Ardeleni, cari în congregația comitatului lor au hotărît să ceară Dietei desființarea legii de naționalități, lucrând să se alature și alte comitate la cererea lor.

Prin partea a doua a răspunsului, ministrul a arătat, ce credință poartă în inimă politicii maghiari, credință adevărată, întemeiată pe starea faptică a lucrurilor, și cu totul deosebită de aceea, pe care o trimbiță de pe buze: că ce va pute face Germania cu Poloni, a cărei pildă strivitoare o urmează, aceea nu vor pute face și Ungurii cu marea de nemaghiari!

Asta o simt, o ved și o cred și ei, dar își ascund credința în fundul sufletului și de pe buze trimbiță tot alte bazaconii, făcându-și curajiu unii altora, ca curajiu celui din poveste. Nu au însă în inimă ce au pe buze.

Ear noi Românii, printre cari mulți, zăpăciți de vorbele spărietoare ale politicianilor și scriitorilor unguri, se clatină în nădejile neamului nostru, — să luăm la cunoștința această mărturisire cu care consimt și frații lui toți, mari și mici, gălăgioși și liniștiți, că adevărul este că nu cred să poată face cu noi precum zic și precum încearcă după pilda nemțască, — și din aceasta mai virtos să luăm duh de credință în viitorul nostru, în puterea noastră de viață națională, pe care o simțim așa viuă în noi, și mai virtos să lucrăm pentru învierea și întărirea ei.

Declarație

(In Chestia fondului pentru înființarea unei școli române de fete în Cluj).

În luna Octombrie a. c. actualul comitet al fondului pentru înființarea unei școli române de fete în Cluj a publicat și a trimis și la membri și la nemembri ai societății și la noi și în

România o broșură cu titlul curios și neobișnuit (probabil secesionist), extras din proiectul de raport al Comitetului fondului... Cu alte cuvinte un operat care nu este nici proiect, nici raport, ci un extras din proiectul necunoscut al unui raport și mai necunoscut, emanând dela un comitet cât se poate de necunoscut, fiind că broșura nu este scrisă, neavând nici subscrierea președintelui, nici subscrierea casarului după-cum ar pretinde regulile nealterabile ale oricărei societăți legale.

În această broșură publicată fără de autorizația necesară a adunării generale, prin urmare cu samovolnicia comitetului, sunt atacat în mod pe care nu-mi vine să-l cualific plâsmuindu-se în contra mea pozițiunii de socoteli imaginare și reclamațiuni de bani imposibile, adunate de prin cafenele. Apariția acestui monstru a fost anunțată încă în vara aceasta în o fișică ungurească din loc neagră la suflet, ca cei ce stau în legătură cu ea.

Ca să nu fiu acuzat de a fi provocat și eu certe în publicitate, mi-am călcat pe suflet și n'am răspuns acestei broșuri până azi. Am cerut simplu convocarea adunării generale în această chestiune, remediul și pacific și legal, pe care mi-l garantează statutele societății. Însă adunarea, care s'a convocat destul de târziu, a fost închisă din partea președintelui dl Dr. A. Vaida prea de vreme în urma unui incident provocat de casarul actual Dr. Ilea, căruia i-am făcut observația adevărată, că pentru fabricarea broșurii a luat fără autorizația adunării generale 100 fl., pretins onorar, care nu știu intru-cât i ar pute face onoare. În urma sădărniceii adunării generale și dorind eu și pe mai departe o rezolvire pacifică a chestiunii, am adresat președintelui următoarea propunere de rezolvire, pe care ar pute o aproba cred ori-ce om corect și nepreocupat, iubitor de interes obște și dispăruitor al interesului personal:

„Domnului Dr. Alexandru Vaida, președintele fondului școlii de fete din loc.

„Te cunosc de oim imparțial. Te rog judecă, dacă nu voui ave drept în ceea-ce îți voui descrie aci.

„Mi-am predat în 7 Iunie 1899 toate documentele și hârțile de valoare la mâna comitetului numitului fond. În 26 Iulie 1899 toate rațiunile din 1892 până în 1896 revăzute și scrise de fostul președinte, nemuritorul Alexandru Bobâșel, ear de pe 1897, 1898 și de pe 1899 până în ziua prezentă subscrise numai de mine, declarând serbătorește în actele de predare, că dacă se va găsi ceva sumă neindusă în socoteli daunătoare fondului voui reînțoarce fără nici o controverză. Această declarație am reînțoarce și în „Tribuna”

„Onoratul comitet, pregătindu-și raportul s'ar fi convenit și ar fi fost obligat să-l comunice cu mine înainte de a-l da vileagului, căci oameni suntem cu toții. Am putut greși și eu, dar a putut greși și comitetul, deci se cuvine să ne îndreptăm unii pe alții pe cale cinstită. Aceasta on. comitet nu a făcut-o. În 9 Decembrie 1899 mi-a trimis o provocare, ca în termen de 8 zile să restituiesc fondului o sumă de parale, ear eu să reprimesc unele dintre hârțile de valoare ce nu i-a convenit respectivului referinte sau, mai bine zis, comitetului.” Eu am fost surprins de acest mandat. M'am rugat să-l prezentez adunării generale, cu scop ca în adunare să am ocaziune de a da des-

*) Raport blăstemat s'a făcut îndată la fișica maghiară din loc, în care de-o parte laudă comitetul, de altă parte trage atențiunea celor chemați să împedec mișcarea pentru înființarea școlii valaha în Cluj. De aci a luat apoi cuvânt „Magyar Szó” din Pesta. Și așa chestia a devenit celebră.

**) Constat aci, că mandatul acesta de platire aprobat de comitet nu se află în broșura de pricină, prin urmare sunt 2 rapoarte contrarii unul altuia, an bele emanate dela comitet. În neconsecință e tare consecuent onorabilul comitet.

lusrile de lipsă. Adunarea nu s'a convocat. În Iunie a. c. s'a publicat o convocare de adunare. Aceea din cause mie necunoscute, până azi s'a revocat cu 3 zile înainte de termenul publicat în ziare. Și așa mie mi s'a luat ori-ce posibilitate de a mi face reflexiunile la „extrasul din proiectul de raport al comitetului dat vileagului în Octombrie a. c.”)

S'a publicat raportul unilateral. Sunt înegrit în el în așa măsură, de nu mi-a mai rămas nici stăta loc alb pe obraz, cât să pun degetul. Eu raportul acesta nu l'aș fi publicat nici față cu dușmanul de moarte, dacă nu din alt respect, cel puțin din respect către fond.

„Ce scop a fost urmărit cu publicarea lui înainte de a se statori definitiv, e o enigmă înainte mea. Și a adus cu sine, de eu cu acest Onorabil Comitet nu mai pot tracta afacerile, căci e vorba și de onoarea mea.

„Ca să se limpească afacerea și să mi-se deș și mie ocaziune de a răspunde, nu rămâne, după părerea mea, numai o cale.

„Să denumești D-ta ca președinte 2 bărbați de încredere și eu alți 2, cari apoi să aleagă un president de al 5-lea membru și aceia revăzând raportul și ascultând și reflexiunile mele, să aducă verdict definitiv între mine și comitet, chiar și în chestia de onoare.

„În cazul acesta te rog, ca să denumești acei 2 bărbați în conțelegere cu comitetul, ori presidial, mie mi-e tot una; ear' onorabilul comitet să se declare că se va pune verdictului acestei Comisiuni. Eu din parte-mi dau acea declarațiune în ori ce moment.

„Să mi fac reflexiunile la „extrasul din proiectul de raport” în scris către comitet, nu mai are nici un înțeles. Cu scrișul și rescrișul nu se va termina afacerea nici odată după părerea mea. E timp pierdut. Dar și altcum nimenea nu poate pretinde să stau de vorbă cu un comitet, care m'a vătămat în un mod neadmisibil în societatea cultă. Această propunere am fost încredințat pe dl secretar Roșian să o aducă la cunoștința comitetului. Mă mir, că în scripta ce primesc azi nu e nici amintire de ea.

„Cluj, în 29 Noembrie 1900”.

Drept răspuns la această scrisoare, comitetul mi-a răspuns prin o nouă provocare de a mă lămuri în față aceluși comitet, în care fiecare-mi este un declarat dușman personal și care m'a insultat cu temeritate și fără sentimentul de adevăr, prin urmare este prin sine însuși despoiat de dreptul și de capabilitatea unei judecăți nepărtinitoare. Pentru cazul că eu nu m'aș supune acestei provocări, evident neacceptabile, comitetul mă amenință cu proces în față tribunalului în termen de 3 zile.

De sine înțeles, provocarea comitetului n'am putut-o lua de serioasă și justă, prin urmare afacerea va ajunge fatalmente în față tribunalului, după-cum o doresc neîmpăcații domni din comitet. Fiind-că mă simțesc absolut inocent, eu privesc cu toată liniștea și în față acestui mod de rezolvire, având convingerea, că justiția nu poate nesocoti dreptatea. Aduc însă la cunoștința publicului românesc faptul acesta, pentru ca fiecare să fie lămurit asupra cui va căde odată eventuala periclitări a unui fond, pentru care 7¹/₂ ani acuzatori mei nu și-au plătit nici barem taxele, deși au fost provocați pe când eu l'am administrat, fără să aspir la nici un onorar și care bine rău, cum l'am condus, astăzi este aproape duplicat, așa încât actualii membri ai comitetului îl pot administra cu bucuria publicând broșuri și votând onorare — dar nu pentru prosperarea fondului.

„Cluj, 10 Dec. 1900

Basilii Podocobă.

*) Constatez, că de controlor s'a ferit ca de foc să nu poată privi în extras din proiectul de raport, deși acesta era chemat să l revadă. Fără-ște, că dacă se întem-plă aceasta, cade onorariul de 100 fl.

Invetătorii și pensiunea.

P. S. Sa Dl Episcop diecesan *Iosif Goldis*, și respective Venerabilul nostru Consistor, se interesează foarte mult de soartea invetătorilor, căci a emis — în luna aceasta — un circular, în înțelesul căruia fiecare invetător are să petiționeze de a fi primit la fondul regnicolar de pensiune. Un interes mai mare față de invetătorii nici că se poate, căci știut este, că pensiunea este averea fiecărui invetător, de după care să poată trăi la bătrânețe, deoarece ce nu toți se pot asigura materialicește așa, ca pensiunea să-i fie un ajutor mai de a doua mână.

Desigur sunt mulți invetătorii de aceia, cari fiind tineri, n'au mai cugetat la pensiune și astfel au trecut ani de-a rândul, fără să fie înscriși la fondul de pensiune, ori dacă careva n'a avut actele de lipsă, n'a mai grijit să și-le câștige și astfel a pierdut câte 5—10 ani din dreptul de pensiune; de acest drept numai când va fi timpul pensionării vor avea lipsă; atunci va vedea fiecare, cât de rău a făcut că s'a lăsat de pe o zi pe alta, căci cunosc mulți invetătorii, la cari numai din motivele de mai sus nu li-s'au socotit la pensiune câte 4—5, ba câte 5—10 ani din care cauză, se știe că și pensiunea le este mai mică.

Nu e bine însă așa! Cu greu și cruntă sudoare trebuie să ne luptăm și să muncim până când ajungem de a ne pensiona și totuși să nu ne asigurăm cât mai bine? Totuși să lăsăm după o zi pe alta? Să ne ougetăm: oare fi-vom până la moarte tot tari și capabili de a sta în școală? Nu! Așa-dar nu e bine a ne lăsa cu doară: fiecare, când știm că avem dreptul, să petiționăm de a fi primiți la fondul de pensiune, ear cei cari n'ar avea docum entele de lipsă — să și le câștige; cunosc foarte mulți, cari nici habar nu au că sunt neabsoluți

ori necualificați — necum să mai cugete la pensiune! Foarte înțelept este circularul P. S. Sale D-lui Episcop și în această cauză și se vede și de aci bunăvoința și interesul ce-l are față de statul invetătoresc — căci provoacă pe unii ca aceia de a și câștiga atestatele de lipsă unui invetător.

Un invetător, care nu are totuși cât de puțină avere și care se dedică școlii — acela altă avere cu greu poate agonisi; așa-dar va fi foarte avisat la pensiune!

Din salar abia poate trăi modest, ear dacă are familie, mai îndură și cheltueli și așa la bătrânețe unicul razim îi este pensiunea!

Ei, dar dacă de aceasta n'a grijit să și-o asigure cât mai bine — are să trăiască rău după o grămadă de ani petrecuți în necaz și greutate.

Noi nu trebuie să ne lăsăm stăpâniți de lene și nepăsare, cu atât mai virtos, că invetătorii suntem; deci, când e timpul, fie-care să caute a fi primiți la fondul de pensiune, ear cei cari mai au lipsă de pregătiri să se silească până când sunt tineri și așa nu vom ajunge să pierdem câte 100 ba chiar și 200 fl. din pensiune — din cauza lenei și nepăsării și nu ne vom necăji, abia putând trăi în mod cinstit.

Superiorii nostri s'au îngrijit de noi — deci în interesul nostru este ca și noi să grijim de — viitorul nostru!

Monastor, la 26 Nov. 1900.

I. Furdianu.

Menirea Academiilor.

Marele scriitor și filantrop rus, contele *Tolstoi* învață, că o faptuire bună este egală cu un cap de operă, căruia valoarea adeverată asemenea i-o dă fapta bună.

Academia franceză în tot anul odată premiază capodoperele nobletei sufletesti, din fondul *Montyon*, destinat anume spre acest scop, și vorbire s'a obișnuit să rostească cu acest privilegiu câte-un nemuritor al Academiei. Anul acesta minunat a vorbit

zilele trecute dl *Jules Lemaitre*. În introducerea vorbirii sale, di-tinsul academician francez a căutat asemănarea ce există între *bun și frumos*, fapta bună fiind totdeauna frumoasă, cea mai frumoasă poemă. Extragem aci câte-va din acele poeme ale virtuții, pe cari anul acesta le-a premiat Academia franceză:

Înainte de asta cu 80 de ani, trei maice (călugărițe) franceze emigraseră în mica insulă grecească, *Tinos*, pentru-ca să ajute poporul de-acolo în miseria lui. Maicele n'aveau nici o avere; membrii ordinului nu pot să aștepte în asemenea întreprinderi nici un sprijin material dela ordinul lor. După sosirea lor, câte-va săptămâni s'au adăpostit într'o hurubă; acolo le-au bătut vântul și ploaia; acolo le-au scuturat frigurile și de-acolo au pornit ele la munca iubirii, a carității. Așa cum au putut, ele și-au pregătit huruba și acolo au adunat în giurul lor pe orfanii din insulă; li-au dat invetături, i-a hrănit din ceea-ce ele puteau agonisi cerșind. Sunt 80 de ani de-atunci: azi casa orfanilor din *Tinos* e școala cea mai mare și cea mai măreață în toată Grecia. Și asta este opera celor trei maice. Ear eroinele carității au rămas totodată și fiice credincioase patriei franceze: în școala din *Tinos* ele propun limba franceză, istoria franceză și literatura franceză. Cu omagiu a votat deci Academia 2500 franci din premiul *Montyon* — maicei *Lamidon*, stăritei călugărițelor din *Tinos*.

În *Remaucourt* din munții *Vogezii*, în 1852, cholera a pustit în mod înspăimântător; o maică, *Magdalena*, a petrecut acolo dând ajutor celor în gura morții și îngropând pe cei morți. Într'o zi ea singură a înmormântat 9 morți cu mâinile sale proprii, căci nu era nimeni, cine să-i îngroape. De atunci dânsa și-a consacrat viața îngrijind de bolnavii în boalele cele mai lipicioase; pe cei părăsiți cu scârbă de însăși rudele lor, — îi îngrijește maica *Magdalena*. Și pe lângă asta, ea a mai avut și are timp de-a se ocupa și cu creșterea orfanilor. Anul trecut a hrănit pe doi copii de țigă, aruncați în drum de suflete nemiloase; dânsa i-a dus la locuința sa, hrănindu-i dintr'o trocută, și pe amândoi i-a scăpat dela moarte. — Academia a premiat-o și pe maica *Magdalena*.

În *Bourg Lechange*, în districtul sârăcilor, locuște într'o căsuță cu chirie d-șoara *Maria-Luisa Prioul*. Odată brodând la fereastră, a văzut, cum mititeii sârmani se tăvălesc în murdărie și nimeni nu poartă grije de ei. Cu încetul dânsa i-a obișnuit la căsuța sa, i-a spălat, i-a peptenat; le

cărpia și îngrijia hăinuțele. La început i-a obișnuit numai la biserică și mai târziu la școală; din două odăițe ale locuinței sale a făcut asil pentru acești copii și azi are 80 de elevi. Dintr'un venit de o mie franci ea se ajunge deplin. O elevă a ei de odinioară, a scris Academiei s'o premieze: „Eu sunt numai o simplă muncitoare, — zice, — nici nu știu să scriu frumos... dar d-șoara *Maria-Luisa Prioul* m'a crescut pe mine și pe patru surori ale mele; o iubim atât de mult, ca și când ea ni-ar fi fost mama noastră. Aveți bunăstarea și o premiați, căci noi am fi fericite, dacă ați premia o. Numai ei îi putem mulțumi, că suntem fete cinstitute”. — Și Academia a ascultat rugarea fetiței.

Ousac, un simplu croitor din *Montpellier*, care la început n'avea altă avere, decât ceea-ce câștiga cu acul, în 1871, dădea sârmanilor fără căpătâiu cuartir gratuit peste noapte; în 1872 el a fundat o reuniune pentru ajutorarea orfanilor, ear în 1896 a planuit o reuniune pentru ajutorarea muncitorilor.

Pierre Weber, în 1870, în vârstă de 17 ani, a liberat pe prizonierii francezi din *Saint-Avoid*; după asta a luat parte în războiul dela *Kubylia*; mai târziu, ca pompier, cu primejdierea vieții în 11 rânduri a mântuit mai multe vieți de oameni. Cu privilegiul arderii bazarului din *Paris* în aceeași muncă a fost greu rănit.

O damă din *Orleans*, *Christina Richard*, dela vârsta de 15 ani îngrijește de copilele părăsite, pe cari soartea le silește la pânea de servitoare — și aceasta ea o eșvirtește deja de 20 ani. Până la vârsta lor de 17 ani, ea însăși poartă grije de fetele sărace, dar nu le părăsește nici după aceea: stă în corespondență cu dânscele, le serveste cu sfaturile ei bune, și dacă ajung bolnave sau doresc odihnă, — casa *Christinei* totdeauna e deschisă pentru ele.

Peste tot: Academia a împărțit (anul acesta) premii la 38 oameni, din fondul pomenit.

Se găsește între cei premiați și o fată îndrăgostită, care a abzis de fericirea sa proprie, numai pentru-că tatăl ei avuse trebuință de îngrijire, și fiindcă pe frații și surorile sale orfane n'avea cine să le îngrijească. Pe când ea-și împlinise bine datoria, anul trecuseră, — și ea, singură, a rămas fată bătrână.

Minunat e și cazul unei servitoare bătrâne: *Femeia Thalia* dela vârsta de 13 ani serveste la aceeași familie, și azi ea o de 76 ani. Stăpânul ei a fost un om cu puțină avere, și dânsa a fost în familie joica a 14 copii. Înainte cu 28 ani s'a măritat una dintre-

Poesii populare.

Frunză verde de nuia,
Posta-m fecior, cam așa.
Am avut două mândruțe,
Una mare și năltață,
Alta mică, dar drăguță,
Am gândit tot la iubire,
N'am gândit la cununie.
Frunză verde siminic,
Voi, mândre, nu știți nimic;
Nu știți una de alta,
Nici nu-ți ști până-ți lumea!
Frunză verde alunie,
Badea merge 'n cătănie
Și mândruța lacrimi varsă,
Că badea ei se departă,
Și se duce 'n cătănie,
De mândra nu vrea să știe,
Nici de mândră, nici de casă,
Nici de lacrimi ce ea varsă!
Frunzuță verde de nuc,
Ved, bădiță, că te duci;
Dar te rog, bădiță dragă,
Trimite-mi răspuns în carte
Și-mi scrie de sănătate,

Că eu jur și felelesc,
Trei ani vreau să te jelesc
Cu haină neagră, miutie,
Doară vini din cătănie!
Frunză verde lemu domnesc,
De trei ani tot cătănesc
Și nimic nu folosesc;
Trei ani acum s'au sfârșit,
Din Dalmația n'am venit;
Niște zile de-or mai trece,
Eu cu mândra mi-oiu petrece.

Culese de: D. C. June.

(Din Oravița).

De cine mi mie drag,
Ști numai frunza de fag:
De cine mi mie sete,
Nu-i mai ved, nu mă mai vede.

Mândruțiță, mândra mea,
Mândr'ai fost la mai-ă-ta,
Mândră ești la casa ta,
Mândră-i fi nevasta mea.

Vorbește lumea de noi,
Că ne iubim amândoi;
Ne-am iubit pe sub ascuns,
Cine ne-a văzut ne-a spus.

Dar cine ne-o spus pe noi,
Sară-i ochii amândoi,
Să nu mai vadă lumea,
Cum ni-o stricat dragostea.

Mândruța care mi dragă,
Când măntălneste mă 'ntreabă:
Unde-ai fost, bădiță dragă?
Dar avut am eu o mândră,
Toată ziua sta la umbră
Și când mă 'ntălniam cu ea,
Cu mine nici nu vorbea.

Mulți mi-or spus mie din sat,
Că pe mine m'a lăsat,
Și cu altul s'a luat.
Dar eu tot nu li-am crezut,
Până-ce nu am văzut,
Că mândruța ce-am iubit,
M'a lăsat, m'a părăsit.

Bate-o Doamne, nu-i da bine,
Fie că m'a lăsat pe mine.

Culese de: I Bogdan,
student.

(Din Măderat.)

Ochii și părul din frunte
Mi-au mâncat zile prea mult.

Adă-l, Doamne, să-l mai ved,
Că suspin cu greu din pept:
Adă-l, Doamne, 'n brațul meu,
Să-mi alin suspinul greu.

Badea meu dela Arad,
Tinerel și ne'nșurat,
M'ai lăsat să te jelesc,
Mai mult să nu te iubesc,
Că te-ai dus departe 'n țară,
Mi-ai făcut lumea amară.

Mândră, să te fi știut;
Să crezi, nu te-ai fi iubit.
De când ți-am dat iubirea,
Mi-ai mâncat și inima;

scute de ea, — din sa a insofit-o in locuinta; dupa trei ani tinera femeie a veduva cu un copil si nu aveau sa traiasca. Doica ei de odinioara, i-a dat ei toti creierii ce-i agoni-a lucrat cu ea impreuna, pentru ca veduva si copilul sa nu duc lipsuri. 15-lez copil din familie a recomandat vana servitoare Academiei pentru pre-

Acesta e, pe scurt, cuprinsul expunerii academicianului francez. Si exemplele de el — inalta inima si un balsam de adevrata mangaiere si multamire pentru tot omul cu simtirile in-

Estă dar, d-le cavalier Ioan dela Bucam car' ar fi meritele, ce Academile datoare sa premieze in rindurile mur-

X.

APEL!

Intre impregiurările de astăzi, dacă un viitor sigur și fericit, datorî sun- să ne fortificăm mereu.

Scoalele noastre sunt cetatea noastră de apărare, unde ne înarmăm cu armele noastre: învățatură, știință, cultură.

Fără învățatură traiul ne este greu, știință suntem o oaste desarmată, cultură heloții popoarelor culte.

Fără înțelegerea omul poate înainta în știință, știință, cultură, dacă nu e silit, lupte din cale afară contra neajansurilor materiale pentru existență, care-i storcez forțele fizice și-i scurtează zilele vieții.

Gimnaziul român gr. or. din Brad cu o însemnată excepțiune e frecventat aproape numai de fiil de țercau, meseriași și bă-

șii de Român.

Cine le vede traiul, cine le cunoaște omul de învățatură, acela rămâne frânt de căldură, și dacă-i dă mâna, nu poate să nu le ceară ajutor.

Pentru a veni în ajutor părinților elevilor săraci, dar buni și diligenți, încă în 1904 prin înțelegerea studioasă din Zarand și Jur pus basă fondului *) „Masa studenților”,

*) Fondul „masa studenților” din Brad a fost înființat la 1894 până în August 1899 abia au crescut la suma de 40 fl. 51 cr. sau 81 cor. 02 fl. de atunci și până în prezent — interesându-se viu publicul românesc, fiindu-i atrasă atențiunea asupra acestei instituțiuni (a se vedea Tribuna Nr. 149 din 1900). — s'a aplicat la o sumă destul de frumoasă în timp relativ foarte scurt.

dela gimnaziul din Brad cu ocaziunea unei reprezentațiuni teatrale împreună cu joc, și tot pe calea aceasta s'a sporit până în prezent, primind din când în când și donațiuni, parte dela societăți de credit și economii românești, parte dela privați, „cununi eterne”.

Ca acest fond să aibă o basă sigură și durabilă, decât ca fiind avisat numai la dăni sporadice și nesigure ale binevoitorilor, ca rodul acestui fond să fie mai mănos și să se poată pune în activitate sigur și cât mai curând, s'a decis *) crearea unei reuniuni: Reuniunea „masa studenților” dela gimnaziul rom. gr. or. din Brad.

Fiind statutele gata, s'au emis în toate părțile locuitorilor de Românii liste însoțite de apel pentru câștigare de membri.

Rezultatul până acum e îmbucurător, fiind înscrși peste 100 membri, dintre cari mulți pe viață și fondatori. Numele membrilor se vor publica de-odată, după-ce vor fi reînscrisse listele esmise și va fi convocată adunarea constituantă.

Datorință sfântă avem, ca toți în unire și după-cum ne dă mâna, să sărim la timp în ajutorul elevilor săraci.

Fondul acesta crescând conform statutelelor, va naște un „internat” pentru adăpostirea gratuită a elevilor necăjiți.

Asigurarea și înflorirea acestei instituțiuni umanitare și de mare însemnatate depinde dela spriginul marinos al binevoitorilor neamului românesc.

Dumnezeu cu noi!

Brad, 30 Noemvrie 1900.

Ca însărcinat al tinerimii studioase din Zarand și Jur.

Vasile Boneu, profesor.

BCU Cluj / Centru de Cercetare

Din Munții-Apuseni.

Câmpeni, 8 Decemvre, 1900.

Un răspuns. — Corespondențele din Câmpeni, subscrise de anonimi, apar ca ciupercile primăvara. În Nr. 196 al „Tribunei Poporului” anonimul „Moțul” vedem, că după

*) A se vedea „Tribuna” Nr. 231 din 1899.

ce a tras în noroiu pe alții, vine — și pe lângă că atacă de nou pre părintele Motora, — ne cinstește după a lui meserie și pe noi cei subscrși.

Am puté să i grăim multe acestui anonim, dar a ne amesteca în țărțe nu ni a fost obicei și a sta de vorbă cu un calumniator ordinar, nu aflăm de cuvință.

Voi să arăta starea faptică a celor petrecute în ședința reprezentanței comunale a comunei Câmpeni dela 17 Octomvre a. c. și ast feliu lăsăm să grăească însuși protocoalul acelei ședințe în cele ce urmează:

„Se comunică ordinul Sp. Protopretore Nr. 2560, referitor la alegerea unui bărbat de încredere, pentru a merge cu comisia din Abrud, în cauza înființării unui gimnaziu inferior, la Il. Sa Ministrul de culte”.

„Membrul Romul Furdul propune, ca fiind timpul întârziat spre acest scop, să nu se esmită. Reprezentanța cu unanimitate decide, că, fiind timpul întârziat, nu mai află de bine să se esmită un bărbat din partea reprezentanței”.

Membrii prezenți la această ședință au fost următorii: 1) Corcheș Marc George, primar com.; 2) Romul Furdul; 3) Ioan Motora; 4) Basiliu Patitia; 5) Morariu Todur; 6) Aurel Ioanette, ear ca conducător al protocoalului, vice-notarul Iuliu Cristean, care n'are vot. Dacă mai era și o altă propunere, trebuia să se ia la protocol și atunci nu se putea zice: reprezentanța cu unanimitate decide ș. a.

În interesul adevărului ni-am ținut de datorință a aduce acestea la cunoștința publică și ca să vadă, că „Moțul” e un calomniator ordinar, care nu din interes public național scrie, ci pentru ajungerea de scopuri private, — dar vai de cel ce sapă groapă altuia.

În fine ne permitem a trage atențiunea „Moțului”, că numirea de „Moț” pentru noi este sfântă și exprimă în sine virtute și niri când lasitate, — deci pe viitoriu să binevoiască a se folosi de alte numiri, cari să corespundă adevărului ce voeste a-l publica și de această falnică numire a nu mai abusa.

Basiliu Patitia, Aurel Ioanette, reprezentanți comunali.

Creștinii buni.

Din Sân Miclășușul-mare primim următoarele rinduri:

Ca părinte sufleteac simțesc mare

bucurie în inima mea, când văd, că credențioși comunei mele bisericești de nobil simț minte creștină, se lasă să se înțele întru adunarea de daruri sfinte în noștre biserici. Chiar aș am în fața multor trebante și sărbătorate în care se află tinera noastră comună binevoitoare. Ca dovadă de înțelegeră credințioșilor comunei mele bisericești, s'ogă publicat numele aceluia, cari în timpul din urmă au mai daruit pe altarul nou edificatelor noastre bisericești. Astfel: Doamna Cornelia Popovici a daruit un preț frumos anumis în preț de 30 coroane; bravul nostru credințios Grigorie Foale și soția sa Ecaterina au daruit mineiele pe 12 luni, legate în piele în preț de 204 cor.; parochianul nostru Eutimiu Petroș și soția sa Elisabeta au daruit Pentecostariul legat în piele în preț de 18 cor.; veduva: Aica Gavran, două cununi pentru cununie, argint de China în preț de 32 coroane; veduva: Ecaterina Fluș, două păhare de sticlă, acoperișele și tasul de argint de China, pentru apă și vin la proscomidie, în preț de 26 coroane; — ved. Elena Mărăzan, un mășaiu frumos la prestol în preț de 60 coroane; — Sofia soția lui Ioan Lipovan o candelă de argint de China în preț de 15 coroane; Persida soția lui George Comloșan un frumos stihar preotesc în preț de 40 coroane; Nicolae Sarafolean și soția sa Giula, un stihar și un mășaiu frumos în preț de 30 coroane; Savu Albu și soția sa Marta, un sfeșnic frumos de argint de China în preț de 28 coroane; Damian Dogar și soția sa Marta un sfeșnic frumos de argint de China în preț de 28 coroane; învățătoarea Maria Bugariu, o tasă de argint de China pentru anafora în preț de 42 coroane; vdi: Anastasia Aleca, literiul de argint de China în preț de 116 coroane, și în fine Ioan Petroș și soția sa Elena au daruit tetrapodul în preț de 10 coroane.

Mișcat adânc de asemenea înșufletire, în numele comunei mele bisericești aduc și pe cal a acesta tuturor daruitorilor cea mai călătorească mulțamire, și rog pe Dumnezeu ca într-o dată să se lăse în această cauză darurile sale ce e bogate binefacente lor; ear celelalte mulți și buni credințioși servasă la de exemplu fauta aceasta frumoasă și va daica de laudă.

Sân-Miclășușul Mare, la 21 Noemvrie 1900

În numele comunei bisericești:

Ioan Popoviciu, paroch ort. român.

De când și-am dat cuvântu,
Mi-ai mâncat și sufletu.
Ține-mă, mândră, pe braț,
Barem până ai răgaz;
Ține-mă la staul tău,
Că te las cu Dumnezeu,
Eu mă duc în țara mea
Și te las în voie rea.

De: Ioan Jelucutean, vier din Măderat.

(Din Vraniu)

Frunză verde din pădure,
Toți voinicii vreau să fure
Fete mari, cu echi de mure;
Ear pe mine nu mă întrec,
Că eu fur fete de grec,
Care-s albe ca și neaua
Și cu ochii ca mărgea.

Nu știu, Doamne, eu n'am pace
Toată lumea rău îmi face,
Numai mândra mi spre bine,
Că aleargă după mine
Peste dealuri și coline.

Frunză verde de gorun,
Ian ieși, mândro, până-n drum,
Că am o vorbă să-ți spun;
Ori eși mândră în grădină,
In grădină lângă gard
C'am o vorbă de întrebă.
Ba eu bade, c'am bărbat.
Și eu mândră am muere,
Dorul meu pe tin' te cere,

Foie verde de trei fire,
Până iubiam la copile,
Tinerel eram de zile,
Dar acum cu neveste,
Mi o dat barba fără veste.

Culese de: Iosif Ieremia.

Cald nemțesc.

(Anecdota populară).

Intr'o vreme, cam demult,
— Lucru, altfel, cunoscut —
Un biet neamț slujbaş a fost
Strămutat în altă parte,

Și ca să-l ducă la post—
De chirigiu și-a tocmit
Pe-un Român. El au pornit,
Amândoi c'o sănioară,
Ce și-se părea că sboară,
Așa iute o ducea
Călușeit prinși la ea.
Românul îmbrăcat bine,
Cu suman, cojoc, peptar,
Și'n picioare opinci bune,
De frig n'avea nici habar;
Dar neamțulul golănel,
Cu haine subțiri pe el,
Dinți'n gură-i dărdăia,
Și „ist kalt” tot bombănia!...

Omul, neștiind nemțește,
Nici prin gând măcar nu-i da,
Că „ist kalt” pe românește,
„E frig” poate-ar însemna.
Și-a văzut deci de-a lui treabă,
Și numai din când în când
Se uita 'napoi să vadă,
De cumva o fi mai stând
Neamțul 'n sanie, ori ba?
Și dacă îl auzia,
Cum „ist kalt” mereu zicea,
Mai departe a mână
Pân' ce ajunseră 'ntr'un sat,
Unde la un han au tras
Să răsuflă calul-un ceas...

Omul după-ce a dat
La cal ceva de mâncat,
La sanie drept s'a dus:
— „Scoală, domnule, în sus!”
Zise el, „căci și-o cam fi...”
Și mă mir cum poți dormi
Pe ast ger!.. zise. Văzând,
Că neamțul n'are nici gând
Să se scoale, l'apucat
De mână, dar zise mirat:
— „A 'nghețat, cum vdi, săracul...”
Zău că neamțul e gol draclu,
Căci unde s'a pomenit,
Ori să se fi auzit,
Om să moară de căldură?...
Și ast neamț: „e cald”, din gură
Pân' aici a tot cântat,
Și-acum, uite-ți, a crăpat!”
— „Nu fi prost!” atuncia zise
Un Român ce-l auzise
Și știa puțin nemțește,
„Și mai stai de te gândeste;
Neamțul poate-a înghețat,
Ori, cum zici tu, a crăpat
De „cald” de-alor d'el nemțesc, —
Nu de-al nostru românesc!...”

I. Encescu.

PARTEA ECONOMICA

Cultura sfecei.)*

De

Dr. N. O. Popovici Lupu.

Insușirile și varietățile sfecei.

1. *Caracterele botanice.* Înainte de a descrie cele mai însemnate feluri ale sfecei de zahăr, este bine să cunoaștem însușirile de căpetenie ale acestor plante.

Fie-care a văzut cel puțin sfecla roșie, pe care o aduc grădinarul în piață. Vorba populară: „roșu ca sfecla“ este o dovadă, că sfecla roșie este cunoscută în toată țara.

De asemenea mai știm, că toți arborii și toate buruienile au rădăcină, trunchiu ori paiu, foi și flori. Partea care desparte rădăcina de trunchiu se cheamă *gât sau colet*.

Ceea-ce numim noi *sfeclă sau rădăcina de sfeclă* nu este numai rădăcina, ci și o parte din trunchiu, din care ies deadreptul foile, pe când la alte plante foile stau pe ramurile, acestea pe ramuri, etc.

Din rădăcina groasă a sfecei dau frisoare de rădăcină subțiri, cu cari sfecla se hrănește din pământ.

Sfecla, ca și multe alte plante cultivate pentru trebuințele omului, se trage din o plantă sălbatică. Anume din buruiana *beta maritima* (numită așa fiindcă crește pe coastele Normandiei, Franța) și *beta foliosa*, ce crește în țările din prejurul Mării-Mediterane, în India, Persia, insulele Canare, etc. Rădăcina lor nici nu se face cât degetul mic de grosă; de aceea îngroșarea sfecei nu e o însușire firească, ci s'a dobândit prin cultură.

Foile de sfeclă sunt mari, verzi, cu marginea întreagă; cele de jos au forma oului și virful rotund; cele de sus au formă mai lungureață.

Dacă rădăcina de sfeclă se păstrează peste iarnă și se pune primăvara în pământ, vom băga de seamă, că din ea crește trunchiul sau paiul înalt de 0.6—1.5 m., care nu e rotund, ci în muchi, are ramuri numeroase și foi mult mai mici, ca ale rădăcinii.

*) Din Biblioteca populară a Administrației Domanului Coreanei. Cărticica XVIII.

Pe paiu și ramurile lui stau numeroase flori mici și verzi, câte 2—3 la un loc, la subțioara unor foite înguste.

Foisoarele florilor se întăresc mai târziu. Fiecare floare dă naștere unui fruct cu o singură sămânță. Fructele din aceeași grupă de flori se lipesc împreună și cad lesne după coacere.

După foi, paiu, floare și fruct nu e nici o deosebire între sfecla de zahăr și cea de nutreț: *caracterele botanice sunt la fel.* De aceea în botanică (știința plantelor) amândouă au același nume latinesc: *beta vulgaris*, (sfecla obișnuită).

Spîterul berlinz Marggraf a fost cel dintâiu, care la 1747 a descoperit, că dulceața sfecei obișnuite se datorește zahărului din ea și că acest zahăr este la fel cu cel de trestie, care se aduce în Europa din Indii și America.

Marggraf recunoscînd însemnătatea descoperirii lui, a povățuit pe agricultorii din timpul său, să cultive sfecla spre a scoate zahărul din ea.

Cei ce au primit acest prețios sfat s'au pus pe lucru pentru a dobândi sfecla cât de bogate în zahăr. Unul dintre soiurile cele mai avute în zahăr pe acea vreme era *sfecla albă și lungă* (*beta vulgaris longalba*), din care apoi s'au dobândit prin cultură cele dintâiu soiuri sau varietăți de *sfeclă de zahăr*.

Dacă la foză, paiu, floare și fruct sfecla de zahăr nu se deosebește de cea obișnuită, apoi rădăcina ei este cu totul diferită: pe când sfecla de mâncare e roșie atât pe din afară, cât și la miez, ear sfecla de nutreț are forme și culori diferite (galbenă, roșie, alburie, verzue), sfecla de zahăr are rădăcină conică (în formă de cep) prevăzută cu adâncituri, care la unele feluri nu merg dealungul rădăcinii, ci în curmeziș (în formă de sfredel). Din șanțulețe dau rădăcinile subțiri sau ațoase (mustățile). Coloarea peliței și a miezului este de cele mai multe ori albă.

2. Creșterea sfecei de zahăr.

Dacă sămânța de sfeclă se pune în pământ la adâncime potrivită, suge

apă, se umflă și incolțește. Vîrfurile foitelor (cotiledoanelor) sorb *albulmînul* (faina albă, care servește de hrană colțului). După aceasta colțul rup pojghița, cotiledoanele ies afară, se măresc și încep a se inverzi.

Incolțirea este întâia parte a vieții sfecei. În această parte, care ține până la începutul inverzirei, mica plantă are hrană destulă în sămânță. Cu toate acestea incolțirea atîrnă de multe împrejurări, de care vom vorbi la sămînat.

Cotiledoanele de sfeclă au formă lungăreață (eliptică), devenind din ce în ce mai înguste către codiță, care e scurtă. Cele două codițe se împreună la începutul (baza) lor, înconjurînd *plumulă*, din care apoi cresc adevăratele foi.

Intr'acestea rădăcina s'a făcut deja de câțiva centimetri și are numeroase frisoare pentru sugerea hranei din pământ.

A doua parte în viața sfecei ține până ce se isprăvește grămădiroa de zahăr în rădăcină.

Creșterea sfecei în această a doua parte e cu totul diferită de incolțire: sfecla, de îndată ce a inverzit, începe a lua din aer prin foile ei gazul bioxid de carbon, pe care cu ajutorul luminii și al culorii verde (clorofilă) din foi îl desparte sau descompune, dînd afară oxigenul și păstrînd carbonul.

Pe de altă parte rădăcinile cele subțiri sug din pământ apă și unele săruri, între care trebuie să se găsească neapărat: *potasă, calce, fer, magnezie, acid fosforic, acid sulfuric și acid azotic*.

Din carbon și apă foile pregătesc mai întâiu amidon (scrobeală), pe care apoi îl prefac în zahăr. Pentru aceasta însă sărurile mai sus amintite sunt tot atât de neapărate ca și bioxidul de carbon și lumina soarelui.

O altă trebuință neapărată este și aerul: dacă nu se află în pământ în cantitate îndestulătoare, sfecla înăbușește și pierd.

Foile sfecei nu dau toate de

odată; cele dela început rămân mai mici și mai subțiri și chiar când au ajuns la mărime deplină; nu au forma adevărată a varietății.

Foile de pe la mijlocul verei se fac cele mai mari, au forma adevărată și sunt acelea, care produc cantitatea cea mai mare din zahărul adunat în rădăcină.

Foile cari dau către toamnă sunt de asemenea mai mici și n'au nici ele forma adevărată.

În creșterea rădăcinii nu sunt astfel de deosebiri: ea se mărește de cu primăvara nelncetat, până ce a ajuns la coacere, adică până ce nu mai e căldură îndestulătoare pentru viața sfecei.

Rădăcina de sfeclă de zahăr avînd un vîrf lung și subțire, este firească, că ea nu poate crește în un pământ, care nu e bine măruntit până la anumită adâncime, dar rădăcinile subțiri, care sug hrana din pământ și cresc de două părți în jurul șanțulețelor, nu se găsesc la adâncime mai mare de 30 cm. Prin urmare stratul de deasupra este acela, care trebuie să cuprindă hrana trebuitoare creșterii depline a sfecei.

La începutul părții sau perioadei a doua, sfecla este săracă în zahăr, dar cuprinde mult mai multă substanță nezaharoasă, ca la sfîrșitul perioadei.

În măsura în care sfecla crește, se mărește conținutul în zahăr și se micșorează cel al materiilor nezaharoase. De aici tragem două învățăminte practice:

1) Prin recoltarea sfecei înainte de coacerea deplină am pierde nu numai în cantitate, dar și în calitate, producînd sfecele greu sau chiar peste puțină de prelucrat.

2) Sfecele, care din firea lor cresc mai încet, adecă timp mai îndelungat, sunt mai bogate și mai curate.

De ordinar sfecele cu viața mai scurtă au mărunchiul de foi puternic și drept, pe când la felurile cu viața mai lungă foile sunt mai mici, plecate în jos și fac un mărunchiu mai mic. (Va urma).

POEVSTEA

Unei Coroane de oțel.

Scrisă anume pentru țărănime.

De

GEORGE COȘBUC.

XXI.

După atâtea trude și griji, vrednic a fost Domnitorul nostru să-î ajute Dumnezeu și să-î ducă la plinire gândurile și dorul.

El cu castea Sa a ridicat la mărime neamul românesc. Ni-a sporit puterea țării, prin sine însuși și prin oștire, așa de mult, că Rușii, chiar Rușii cei puternici, au căutat sprigină la noi, când s'au văzut vreemelnicește strimtorați.

Ni-a scos țara de sub stăpînirea turcească și ne-a făcut să nu mai fim birnicii ai păgînilor. Ne-a scos la iveală în lume și ne-a așezat în rîndul altor neamuri cu nume și cu vază. E adevărat, că El le-a făcut toate acestea cu ajutorul oștirii și a țării, dar earăși e adevărat, că de nu L aveam pe El Domn, noi n'am fi avut oștire. Ear fără oștire la vremea ei, adică pe atunci când s'a pornit războiul, țara ar fi fost rămasă pe seama vrăjmașilor ca și într'alte rînduri.

Lumea l-a judecat în deajuns faptele și l-a răsplătit pentru ele, de-o parte cu laude, de alta cu învoirea să-î dea ceea ce ceruse: neatinerea țării.

Țara noastră l-a răsplătit faptele din război, cu iubirea și credința ce l-a arătat-o de atunci încoace, cu încredere în El și cu vedite semne de recunoștință.

El a dat multor viteji de-ai Săi medalii, căci ele sunt semne ale vr'unei vrednicii, ear oamenii se străduiesc să le aibă. El însă nu poate să-și dea sie-și însuși medalii, nici străine — ceea-ce e ușor de înțeles — și nici de ale Sale, adecă de ale țării stăpînite de El. Lui îi poate da medalii de ale Sale numai țara. De aceea, după întoarcerea din război, țara l-a rugat să primească medalia „Virtutea militară“. A primit-o cu dragă inimă și o poartă pe piept și astăzi.

Multe medalii l-au dat și Domnitorii străini. Dintre ele, două sunt mai de căpetenie, pe care l-le-au dat doi împărați, cei mai puternici din Europa, ai Rusiei și ai Germaniei.

Țarul Rusilor chiar a doua zi după lupta cea mare, când au luat Românii Grivița, l'a îmbrățișat și l-a rugat să primească o medalie de mare preț a sfântului Gheorghe. Ear după căderea Plevnei, Țarul l'a dat medalia numită a sfântului Andrei, pe care o dă rar și pentru vitii negriți de mari.

Țarul, în scrisorile sale, îi face Domnitorului nesfîrșite laude și l-a numește „cel mai bun prieten al meu“ și „mîntuitorul oștirii rusești.“

Cum se schimbă soartă zice cronicarul nostru: Nu omul schimbă vremile, ci vremile pe om.

Nu e tot-deauna adevărat, că omul nu schimbă vremile. La schimbă. Prințul Carol, Domnul Țării-Românești, a schimbat vremile. Odată și Turcii și Rușii se uitau la noi de peste umăr și ne dădeau într'o parte, nu alt-fel decât așa cum împingă omul la o parte cu piciorul un vreasă care-î stă în cale. Ear pe timpul războiului, Rușii s'au rădădînit la noi și Turcii s'au făcut grămada într'un colț.

Dar e adevărat, că vremile schimbă pe om. Și ce dovadă v'as da mai lămurită, decât tot pe Ruși și pe Turci. Cum s'au schimbat ei, față cu noi, din ce au fost odată!

Împăratul Germaniei l-a trimis medalia de-odată cu o scrisoare. Zicea în scrisoare așa:

„Ți-o spun încă odată, că simt întru adevăr mare bucurie, să-ți răsplătesc în vederea lumii faptele Tale în război. Întreagă purtarea Ta, în așa de multe împrejurări grele la izbucnirea crâncenului război și pe tot timpul cât a dăinuit el pîn'acum, vrednică a fost de această răsplătit, și fără îndoială va fi băgată în seamă după-cum l-se cuvine la vremea lămurită

păcii. Așa că și eu atunci voi pute primi medalia, pe care ai de gând să mi-o dai.“

Vorba, de la sfîrșitul scrisorii, despre medalia ce avea de gând să i-o trimească Domnul Carol, e așa:

Domnitorul rugase pe împăratul Germaniei, să-î facă cinstea să primească și să poarte pe piept o medalie de-a țării noastre.

Dar împăratul s'a dat îndrăcit și n'a voit s'o primească. Noi eram un neam robii, într'o țară mică, ear lui, împăratului celui mare și puternic nu-î făcea cinste o laudă venită prea de jos, și se împotriva să primească o medalie dintr'o mână necunoscută.

Dar de-odată cu războiul nostru s'au întors lucrurile. Ne-am ridicat dintr'odată de la pământ, ni-am arătat puterile și am ajuns și noi oameni în rînd cu lumea. De aceea zice împăratul Germaniei, că acum după război are să primească medalia noastră, acum nu i-o dă o mână necunoscută și nu vine lauda prea de jos.

Dacă n'ar fi aite mărturii pentru vrednicia ce ni-am câștigat-o prin război, asta singură una ar ajunge să lămurască pe cel neluminat.

(Va urma.)

Noutăți

Arad, 14 Decembrie n. 1900.

Curia și procesul T. L. Albini. Ziarul ungurești au adus știrea, că Curia reg. la Pesta a revisuit procesul intentat dlui T. L. Albini pentru sumele colectate în scopul ridicării unui monument lui Avram Mureșanu. Curia însă n'a adus sentință, ci conștând unelo mancișă în procedura formulată prim judecătoresc. a retrimis tribunalul reg. din Alba-Iulia toate actele spre întregire.

Fișpani noui. Zilele trecute deputatul Petal contele Béti Lázló a fost numit fișpan al comitatului Térnavei mar; iar contele László István, vicșpanul comitatului Cluj, este numit fișpan al comitatului Brașov.

Primul membru fondator la „Reuniunea sodalilor români din Sibiu”, după cum se scrie, s'a înscris I. P. S. Sa Domnul arhiepiscop și mitropolit Ioan Meșianu, contribuind, pe lângă taxa de 50 cor., cu câte încă anul trecut se înscrisese de primul membru pe viață al Reuniunii, — cu câte 50 cor. Tot I. P. S. Sa a mai contribuit 10 cor. în scopul împărțirii darurilor de Crăciun soraților noștri, puse la cale de ziua Reuniunii. Precum ni se vestește, protectoratul la serbarea de împărțire a darurilor amintite, a binevoit a'l primi d na Ștefan Dr. Barcianu.

Dr. George Popa, tinerul pretor dela Boros-Sebeș, doctor în științele administrative, a depus Marți, în 11 l. c. n. cu bun succes rigorosul juridic la universitatea din Cluj. — Felicitări sincere.

Vacanța de Crăciun a Dietei ungare de data aceasta va fi mai lungă ca de obicei. Camera deputaților își începe vacanța cu ziua de 20 Decembrie și va ține până după 14 Ianuarie viitor.

Starețul mănăstirii sârbești Volovitz, Dr. Emilian Radici, după-cum se scrie din Vârșet, a fost îndepărtat din acest post, ear călugării din acea mănăstire au fost împărțiți pe la alte mănăstiri.

Causa acestei pedepse e, că Preacuviosul n'a prea fost un gospodâr de model.

Am dori să știm, ce e oare cu afacerea starețului sfintei noastre mănăstiri H-Bodrog? Se mai lasă oare mult în administrația Preacuviosului Hamsea, care cumulează în același timp și postul de director seminarial, și oaspe pe la toate petrecerile domnești de prin Arad?

Rugăm pe P. S. Sa Episcopul Goldiș să nu lase afacerea prea mult fără a-l da o rezolvare.

Românii în războiul de 7 ani. Casina română din Blaj și-a început seria de conferențe, ce după un bun obicei se țin de câțiva ani în decursul iernii. Începutul l'a făcut președintele casinei, dl canonic mitropolitan Dr. Augustin Bunea, care a arătat într-o frumoasă disertație un nou și foarte interesant moment din istoria națională, și anume: faptul, că Români din Ardeal au avut și ei rol și parte activă în războiul ce Maria Theresia a purtat contra Prusiei în decurs de 7 ani. Interesanta disertație s'a legat de un steag, care se păstrează în catedrala din Blaj, fără ca să fi știut publicul, că de unde provine acel steag și ce ar fi însemnând în scrutările sale istorice, harnicul canonic a aflat, că sub episcopul Petru Paul Aron, clerul și națiunea valahică a fost invitată să deie împărătesei ajutor contra Prusiei. Clerul și poporul român — deși necăjit că nu s'a împliniau

promisiunile făcute de împărații anteriori, — au compus o companie de 130 „cătane călărețe”, ajustate după prescrierile mai marilor militari și la anul 1756 le-a poroit din Blaj spre Cluj-Pesta-Viena și de acolo au fost duse în tabără. Compania aceasta românească — condusă de ofițer român — a fost susținută cu cheltuiala Românilor, și a costat, după împregiurările de ast, ca la 60-70 mii florini echiparea și susținerea ei. Compania românească a luptat în regimentul Kalnochi în lupta victorioasă dela Kolin. Steagul acestei companii este steagul ce s'a păstrat eternând lângă altarul catedralei din Blaj. El este un obiect de mare preț din multe puncte de vedere. Acum este toamat în reparație, ca să se poată și mai bine păstra pentru urmași, ca dovadă puternică despre devotamentul Românilor, ori de câte ori a fost vorba de a apăra casa domnitoare și tronul ei.

Osândirea unui fost ministru. Nișkiri ca în Serbia, ru se poate zice că mărirea-i trecătoare... Astfel, Genciel a fost nu de mult încă ministru de interne, ear acum, ca mulți alții, este oaspele temnițelor și încă nu pe un an ori două, ci pe șapte! Bar crima ce i se impută e, că într'un articol, publicat astă vară în „N. Freie Presse” din Viena, ar fi vădit pe regele și guvernul. Procesul s'a terminat Mercuri, în Belgrad.

Se vede însă treaba că în Serbia și justiția e mai mult unaltă în mâinile celor cari sunt la putere.

Moartea episcopului de Huși. Sâmbătă a încetat din viață episcopul de Huși P. S. Sa Silvestru Bălănescu la vârstă de 62 ani. Răposatul episcop a fost și profesor la facultatea teologică din București, ear la 1882 decan al acestei facultăți. În 1886 fu numit episcop al eparchiei Hușilor, unde a păstorit până acum. A scris foarte mult pe terenul religios.

Sinucidere în Arad. Cunoscutul antreprenor al hotelului „Vas” din Arad, proprietarul cafenelei și al restaurantului dela același hotel, Josif Duffner, s'a sinucis Mercuri (12 l. c.) dimineața pe la orele 6, trăgându-și un glonț de revolver în pept. N'a murit însă îndată, a chinuit până după amiază la ora 1½, când și-a dat sufletul în dureri cumplite, lăsând după sine soția și opt orfanți. Se zice, că la acest pas înfricoșat l'a împins răscăul, că-l murea rău cu întreprinderea în restaurant, deși hotelul și cafenea sunt din cele mai cercetate în Arad. Era în vârstă de 52 ani, om gras și robust. Înurmăntarea l'a făcut e-l după amiază.

Atentat Marți, 11 l. c. seara pe la orele 7½, faptuitori necunoscuți au săvârșit un atentat grav la viața proprietarului Dr. Tagányi Sándor, fiul directorului dela domeniul prințului Sulkov-ky din Păncota, precum și la viața îngrijitorului Jankó Mikló dela acel domeniu. Amândoi se du seară împreună să viziteze grătarul din piață al domeniului, când deodată s'au ivit din întuneric câțiva răufăcători și au năvălit asupra lor. Pe Tagányi l-au lovit de mai multe ori în cap cu un rud, ear pe Jankó cu un topor, tot în cap, străpungându-l și în pept. Sunt greu răniți amândoi, îndeosebi Jankó dar ranele nu sunt de moarte. Gendarmeria a pornit aspră cercetare.

Tinera regină Wilhelmina a Holandei, după cum se anunță din Haga, își va serba cununia cu prințul Henrich de Mecklenburg în 30 Ianuarie viitor, în biserica Groote-Kerk din Haga.

Regele Oscar al Svediei se află greu bolnav. Abia mai poate să vorbească și adeseori nu mai cunoaște nici pe cel din giurul său.

Țarul însăntoșat. Se telegrafează din Petersburg, că Țarul s'a vindecat deja de boala grea de tifos, în care suferise. S'a sistat acum și publicarea buletinelor medicale. Peste vară, zice o știre din Londra, — părechea imperială rusească va petrece în Anglia, la Windsor, ca oaspeți ai reginei Victoria.

Logodnă în familia domniitoare. Se anunță din Salzburg, că prințul Ioan de Hohenlohe-Hortenstein s'a logodit cu arhiducesa Ana, fiica marelui principe de Tos-

cona și a arhiducesei Alice de Austria. Mirele, în vârstă de 37 ani, cu 16 ani e mai bătrân decât mireasa, care e numai de 21 ani.

Cununie. Din Cămpina (România) dl G. A. Pecici și doamna Hermina Pecici își anunță căsătoria lor care a avut loc în ziua de 8 Decembrie.

Dl Pecici este de origină ardelean. Prin hărnicie și inteligență a ajuns în țară om cu stare și cu vază. Este un sincer nationalist, președinte al Secției Ligei din orașul Cămpina.

Îl trimitem sincere felicitări.

Școală industrială de lemnărit Comunitatea de avere din Caransebeș, cu sprijinul Reuniunii agricole comitatense va înființa încurând o școală industrială de lemnărit. Scopul acestei școle va fi în primul rând instruirea tinerilor în pregătirea unel telor economice de casă și de câmp (furf, greble etc.) Comunitatea de avere va da la început 16 stipendii de câte 16 coroane lunar la tinerii săraci pe întreaga durată cur sului de învățământ. Președintele comunității de avere face acum un călduros apel la pre oți, învățători și cărturarii poporului, ca să lumineze poporul asupra foloselor școlael industriale, ce se va înființa.

Fapta comunității de avere se laudă de sine și mult ne înveselește, că în sfârșit vedem începuturi de lucrări economice-practice.

Cărți de școală. Atragem atențiunea domnilor învățători asupra buletinelor cărți de școală ale dlui profesor Ioan Petran din Arad: — a) Grammatica română, partea I, pentru clasa III-a primară; prețul 30 fileri; b) Grammatica română, partea II, pentru clasa IV-a primară; prețul: 60 fileri.

Se pot comanda dela autor, sau prin administrațiunea „Tribunet Poporului” și prin librăria Klein Mór din Arad.

Albumul „Vulturului”. Foaia „Vulturul” din Oradea-Mare scoate la anul nou un Album foarte interesant și voluminos, care se va împărți gratuit tuturor abonenților „Vulturului”, cari vor să administreze prețul abonamentului la această foie cel puțin pe un sfert de an (3 corane) înainte. — Prețul Albumului de altfel va fi 4 coroane.

Despărțământul Boziaș al „Reuniunii învățătorilor dela școlael române confessionale” gr. or. din diecesa Caransebeșului își va ține adunarea generală Joi, în 7 20 Decembrie a. c. la școala română gr. or. din Boziaș.

Spesele de război ale reginei Angliei. După datele ziarului „Home Magazine” regina Victoria, de când domnește, a sperat pentru războaie suma de 50 miliarde. La aceasta este a se mai adăuga încă vre-o 2-3 miliarde cheltuite pentru războiul sud-african.

Descoperire prețioasă. Din Zlatna se scrie, că în hotarul apropiatului comune Ampoța s'a găsit zilele trecute un mare vas (amphora) plin cu bani romani. Țăranul, care a aflat vasul, a reținut banii, ear vasul l'a predat custodelui muzeului arhologic din Alba-Iulia. Vesul e de un preț deosebit, fiind unul din cele mai mari amfore aflate până acum; e înalt de 90 cm, cu o periferie de 180 cm. și incipe 50 de litre de apă.

Felurimi.

Peste mare cu luntrea. Căpitanul dela marina daneză, Iohansen, este singurul, care a îndrăsnit a trece Oceanul din Europa la America într-o luntre cu vâsle. Căpitanul Iohansen, astă-vară, ca comandant al unui vapor englez, a dat pe mare de un vapor fără stăpân, încărcat cu metale. Acest vapor l'a luat cu sine la Gibraltar, unde bogățiile aflate au fost licitate de autorități, ear Iohansen din banii încasașai a căpătat și el o sumă frumoasă. El atunci se hotără să și caute rudele în Flo-

rida. Luă cu sine o luntre pentru două persoane, se provăzu cu hrană pe timp de 60 zile și plecă din Gibraltar cu fiul său de 12 ani. În drumul lor au trecut pe lângă insulele Canare și Cuba, ajungând după 69 de zile la Florida.

Citiți

„Vatra părăsită”

de

Ioan Slavici.

Cea mai nouă scriere a distinsului nostru literat.

Se poate comanda la administrația Tribunalului Poporului, Arad.

Prețul unui exemplar 75 cr.

Posta redacției.

Ms. Dilemedico Roma. Nous avons recule livre et faisons o sage de lui.

Ab. 1460. Pentru ceea ce nu veți găsi răspuns în Statutul Organiccereti satisfacție adresându-vă Consistoriului cu jaldă.

Posta Administrației.

D-lui Petru Santău în Chitighaz; Am primit abonamentul pe al II. sem. 900.

D-lui Dimitrie Ciombeș în Bazoș; Am primit pe jumătatea întâiu; ne mai datorăm cu a doua jumătate a anului acesta, căci cel trimis la 10 Aprilie s'au socotit pe a doua jumătate din anul trecut.

D-lui Nicolae Mariș în Cherechiu. Mai aveți 2 coroane pe al II. semestru anul acesta.

Ultime știri.

Disolvarea Dietei cehe.

Praga, 13 Decembrie. Guvernatorul Boemiei a primit ordin, ca să disolve Dieta provincială, îndată-ce opoziția prin conturbarea ordinii ar voi să zădărnicească lucrările aceleia.

Kruger.

Londra, 13 Decembrie. Corespondentul din Bruxella al foit „Daily Mail” îi raportează din isvor autorizat, că unul dintre guvernele Europei a sfătuit pe președintele Kruger să depună armele cu Burit să și să recunoască suzeranitatea Englierei.

Președintele Svițerei, Bern, 13 Decembrie. Consiliul federal a ales azi pentru anul viitor de preșident al federațiunii pe radicalul Brenner, ear vice-preșident pe ultra-montanul Zemp.

ECONOMIE.

De aci încolo prețurile pe piețe se scotesc în coroane și după 50 chilograms ear nu ca și până acum, după maza metrică (100 chilogram).

Cereale (hucate).

Prețurile dela 10 Decembrie.

din Arad:

Grâu cel mai bun . . .	cor.	7.15—7.44.
Cucurus		5.25—5.50.
Șecară		5.10—5.15.
Orz		5.50—5.60.
Ovăș		4.70—4.90.

Prețurile dela 10 Decembrie

din Budapesta

Grâu în Aprilie . . .	cor.	7.41—7.42
Secară		7.17—7.18
Ovăș		5.56—5.60
Cucurus pe Maiu		4.84—4.85

Prețul porcelor.

Conform buletinelor din B.-Pesta Kőbánya (Steinbruck).

Porci: ungurești în greutate de 820 — 880 chilogram 97 fileri; 280—300 chilog. 96 fileri de chilogram, sârbești 84—92 fil. de chilogram netto.

Cartofi: galbeni cor. 1 80—2— roșii cor. 1 60 pe 50 chilogram.

Fănu: 2 40—2 60 pe 50 chilog.

Editor. Aurel Popovici Barcianu. Red: răspuns: Ioan Russu Șirlianu.

Ioan Maniutu

pălărier

in Arad strada Deák-Ferencz nr. 39

* in casele lui Iorgovici *

Are onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că s'a stabilit in Arad, unde și-a deschis atelierul seu de

confecțiune a tot felul de pălării.

După cunoștințele câștigate in Budapesta confecționez pălării de tot felul după cele mai noue mode.

Primește tot felul de pălării pentru domni, dame și copii pentru a le repara, văpsi, sau transforma după cele mai moderne forme, de-așemenea primește cilindre (jobene). pentru a le călea cu ferul.

Comandele din provincă se execută prompt. Se capătă in atelierul meu tot felul de pălării gata, se fac și cilindre la comandă precum și ori-ce **pălării**; prompt și cu cele mai moderate prețuri.

Rugând On. public de binevoitorul seu sprigin semnez cu distinsă stimă

531 4—5

Ioan Maniutu
pălărier.

Cel mai ieftin izvor de cumpărare in articli de fer.

Czigelbrier și Berta

Arad, Andrassy-tér Nr. 3.

Prăvălie cu negoț și unelte de fer
pentru comerț și industrie.

Numărul telefonului pentru oraș și comitat 386.

Adresa telegrafică: Czigelbrier.

Recomandăm marele nostru magazin cu tot soiul de negoț de fer, ferării la edifice și mobile, mașine de fert (sparmerturi), cuptoare de fer și unelte pentru toate ramurile industriei.

In arangiamente de culina articli economici, unelte pentru lucrarea viilor, cuțite de altoit. Pompe contra perenos-porei. Patine asortiment bogat

Unicul reprezentant in Arad al fabricii de mașini economice Hofherr și Schrautz.

Cu consemnare de prețuri curente și cu prelimi-nare de spese servim gratuit

527 3—10

Comandele și in provincă se execută prompt.

Mașini pentru tocat (pisat) carne cea mai bună calitate.

Tipografia „Tribuna Poporului”

A apărut

și se află de vânzare la administrația „Trib. Poporului”
următoarele opuri:

	coroana	fleri
1.) „Geografia Comitatului Arad”, pentru clasa a III-a școalelor populare, de Damaschin Medre, învățator; aprobat de Consistor ilustrată cu cărți geografice	—	—70
2.) „Amicul Poporului” — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practic in cause administrative. Prețul	—	1.—
3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățeanu,	—	2.—
4.) „Judecătorile cu jurații” — de Teodor V. Păcățeanu,	—	—80
5.) „Libertatea” — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu,	—	2.—
6.) „Principiile politice”, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcățeanu	—	4.—
7.) „Caractere morale” — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor in Brașov.	—	2.50
8.) „Răsboiul pentru neatarnare” și „Povestea unei coroane de oțel” ambele de George Coșbuc. Prețul Răsboiului	—	1.20
Prețul „Coroanei”	—	1.60
9.) „Din vremuri apuse” — de Iudita Secula născ. Truția	—	1.—
10.) „Vieritul” — de Petru Vancu,	—	1.—
11.) „Teoria Dramel” — de Dr. Iosif Blaga.	—	3.60
12.) „Juvenilia” — de Sextil Pușcariu.	—	1.60
13.) „Cuvântări bisericesti” — traduse de Ioan Genț.	—	5.—
14.) „Pribeag” — de Ioan Iosif Sceopul,	—	1.50
15.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz	—	1.20
16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom” (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățator in Arad. Această liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul in Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase, pricesne și un adaus de cântece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2—3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 3 coroane.	—	—

La comanda să se mai adauge de fiecare op 10 fleri spese postale.